

САВРЕМЕНО ОБРАЗОВАЊЕ И ЕКОЛОШКА СВЕСТ ОМЛАДИНЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЧОВЕКОВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Сажетак: Савремено образовање доступно је подједнако свима на свету. Развој електронике, компјутера и видео-технике омогућио је образовање на даљину. Настава се може пратити директно (било да се студент налази код куће или на факултету), када се и изводи настава на неком месту. Када је цела планета угрожена и прети опасност од уништења, нове науке као што су: Социјална екологија, Заштита животне средине, Еколошко васпитање, Екологија планете Земље, имају за циљ да изграде еколошку свест и пожељно еколошко понашање код свих људи, како би се заштитила Зелена планета са које постоји вероватноћа да мали број људи може са ње да оде на неку другу планету или у свемир, а остали живи свет је због злоупотребе науке и технологије толико угрожен да прети опасност од уништења, уколико се људски ум не хуманизира и своје изуме почне да употребљава у корист човека а не против њега. Велику улогу у заштити животне средине има еколошка свест. Колико је она изграђена код омладине у нишком региону показују резултати истраживања који су табеларно приказани у овом раду.

Кључне речи: еколошка свест, еколошка криза, еколошка етика, еколошка ситуација, планета Земља, савремено образовање, животна средина, човечанство, природна богатства

Заштита животне средине савременог, моралног човека данас мора бити на првом месту, јер је развој индустрије и технологије достигао горњу границу, када се више не могу неконтролисано узимати сировине (рудна богатства) из природе и када се у природу не могу испуштати и бацати отпадни материјали без ранијег контролисања и пречишћавања. „Земља је њима пре-засићена. Етика нас мора водити. Ми не живимо у времену благостања индустријализма, већ у општој кризи, налазимо се у средишту револуције која свет преображава, која полако покорава све популације. Велике промене које се дешавају више не прете, већ продиру дубоко у наше животе и потпуно преображавају све око нас, делујући мутагено на сав живи свет (Илић, 2006: 136).

Зато, својом етиком, не смемо дозволити да нестане људске популације са ове планете. Савремено образовање може да формира пожељну еколошку свест код сваког човека помоћу нових наука (Социјална екологија, Заштита човекове животне средине, Еколошко васпитање, Екологија планете Земље итд.) чији је циљ заштита човекове животне средине и читаве планете.

Заштита животне средине обухвата скуп мера које имају за циљ заштиту човекове животне средине на глобалном и локалном нивоу од нарушавања еколошке равнотеже и отклањања последица те нарушене равнотеже како би се човеку обезбедила животна средина која је њему примерена као природно друштвеном бићу (Марковић, 1994: 195). Заштита човекове животне средине подразумева предузимање свих мера (васпитно-образовних, правних и техничких) у циљу спречавања неконтролисаног исцрпљивања природних ресурса и загађивања животног окружења. У ери велике економске и еколошке кризе све више је присутна свест о томе да је заштита и унапређење животне средине цивилизацијска обавеза човечанства. Човек почиње да схвата да му је у интересу да природу заштити од негативног резултата сопственог ума, да је заштити од технолошких достигнућа која су, с једне стране, побољшала квалитет човековог живота, а у исто време услед неконтролисаног исцрпљивања природног богатства, угрозила основне елементе животне средине: ваздух, воду и земљу. Због робне производње која има карактер једнократне употребе, човек се данас нашао у веома лошој еколошкој ситуацији. Резултати његовог ума почели су да угрожавају његов опстанак, тако што директно или индиректно загађују средину која чини оквир његовог живота. Да би што више произвео материјална добра за потребе друштва човек немилосрдно искоришћава природна добра и на тај начин нарушава равнотежу у природи. Како би се изградила свест о очувању природног богатства потребно је изградити пожељно еколошко понашање код свих људи у циљу заштите природе и друштва. Посебно, улога младих је од изузетног значаја у овом међународном, националном и локалном задатку. Нема успеха у овој свеукупној акцији без укључивања младих, еколошки освешћених, понашања примерених и друштвено пожељних у новонасталој ситуацији са којом се суочава човечанство. Здрава животна средина је друштвена вредност и због тога друштво мора да обезбеди адекватне услове за формирање одговорног односа према животној средини и формирању еколошке свести младих. Еколошка криза „створила је претпоставку да се појави, разјасни и прихвати нов еколошки поглед на свет на чијој основи може настати нова култура која ће се према Земљи односити као према живом бићу“ (Мишковић, 1997: 189). Развој науке се никада неће зауставити. Освајаће нова поља, нове висине, али мораће свој однос према свом окружењу да промени. Природу мора преуређивати у складу са потребама растућег броја становништва и подизања његовог стандарда. Животна средина треба да буде онаква каква је корисна људима, а она ће бити корисна ако је здрава и ако омогућава нормалан развој живој популацији. Природна богатства Земље су ограничена, али људска мисао не зна за границе. Освајаће нова прострства и због тога за будућност наше цивилизације од великог је значаја со-

цијална мисао која надахњује даље путеве развоја, која крчи нову магистралу у кретању напред, мисао која ће се базирати на етичкој основи. Личност која носи прогрес мора бити високог морала, развијене еколошке свести како његов прогрес не би уништио цивилизацију и сав живи свет на овој планети, већ допринео високом стандарду, благостању, новом животу у изобиљу и срећи. Како еколошка свест има велики значај за заштиту човекове животне средине, са студентима Учитељског факултета у Врању урадила сам научно истраживање „Еколошка свест деце и омладине“. Истраживање је обухватило 600 испитаника. Испитивани су ученици од трећег до осмог разреда основне школе, ученици средње школе и студенти. Добили смо занимљив резултат који је приказан табеларно у овом раду. Пошто еколошка свест садржи: еколошко знање, вредновање еколошке ситуације и еколошко понашање, све три компоненте еколошке свести табеларно су приказане и коментарисане. Еколошка свест као свест о човековој здравој средини, свест о нужности и друштвеној оправданости постојања квалитета те средине има и своје садржаје: сазнање о ограничениости природе чији је интегрални део човек; сазнање о нужности укидања доминације човека над природом и успостављања динамичке равнотеже између природних система и човековог система, свест о глобалном обележју кризе; свест о решењима еколошке кризе, свест о потреби глобалне стратегије развоја као претпоставци опстанка живота и свест о постојању социјалних снага, као њихову способност да комуницирају и остваре динамичку визију друштва (Цифрић, 1989: 198).

Табела 1. Еколошка свест

Питања	Одговори	Од 3. до 8. раз. о.ш.	Од 1. до 4. раз. ср. ш.	1, 2, 3. и 4. год. фак.	Укупно
Шта је еколошка свест?	а) свест о заштити природе и друштва	15(7,5%)	30(15%)	10(5%)	
	б) свест о заштити природе	45(22,5%)	50(22%)	25(12,5%)	
	в) свест о заштити животиња	90(45%)	65(32,5%)	15(7,5%)	
	г) свест о очувању, заштити природе, животиња, друштва и путеви и начини решавања еколошких проблема у месту у коме се јаве	50(25)	55(27,5%)	150(75%)	600(100%)
Укупно		200(100%)	200(100%)	200(100%)	600(100%)

Из ове табеле видимо да ученици основне школе највећи проценат (45%) дали су одговору да је еколошка свест, свест о заштити животиња, ученици средње школе 32%, док је на другом месту тачан одговор, да је то свест о очувању, заштити природе и друштва и путеви и начини решавања еколошких проблема у месту у коме се јаве 25% код ученика основне школе, а код ученика средње школе 27,5%. Код студената тај проценат износи 75%, те можемо закључити да они поседују еколошко знање изучавајући предмете као што су Социјална екологија и Заштита човекове животне средине. Код студената на другом месту је одговор: свест о заштити природе 12,5%, свест о заштити животиња 7,5% и свест о заштити природе и друштва 5%. Код ових студената, који су најмањи проценат дали заштити природе и друштва, може се закључити да немају знање из ове области, јер социјална екологија обухвата како заштиту природе тако и заштиту друштва. Све загађење које се догађа у природи потиче од човека. Човек је највећи кривац за загађење природе. Он својим немарним поступком и радом загађује животну средину и доводи у опасност и целу цивилизацију. Пошто је истраживање обухватило и студенте са факултета где се не проучава овај предмет логично је да постоје нетачни одговори што доказује да се јавља потреба да се на свим факултетима уведе предмет социјална екологија како би студенти научили шта је то еколошка свест, шта она садржи и каква може бити (латентна када појединац има изграђену еколошку свест али у појединим ситуацијама не реагује и манифестна када појединац или групе реагују на појаву еколошких проблема и желе да их отклоне и заштите своје животне окружење).

Табела 2. Еколошко знање

Питања	Одговори	Од 3. до 8. раз. о.ш.	Од 1. до 4. раз. ср.ш.	1, 2, 3. и 4. год. фак.	Укупно
1. Зашто треба чувати земљу?	а) да се не би загадила храна, вода, ваздух и земља	50(25%)	90(45,%)	115(57,5%)	600(100%)
	б) да буде лепа	20(10%)	5(2,5%)	0(0%)	
	в) да остане чиста за будуће генерације	85(42,5%)	65(32,5%)	75(37,5%)	
	г) да будемо здрави	45(22,5%)	40(20%)	10(5%)	
2. Зашто треба чувати животиње?	а) због исхране	90(45%)	85(42,5)	80(40%)	600(100%)
	б) улепшавају природу	15(7,5%)	20(10%)	10(5%)	
	в) због равнотеже у природи	95(47,5%)	95(47,5%)	110(55%)	

3. Зашто треба чувати воду? а) да имамо				
чисту воду	130(65%)	90(45%)	75(37,5%)	
б) она је извор живота	70(35%)	110(55%)	125(62,5%)	600(100%)
4. Зашто не треба загађивати ваздух? а) како би дисао сав живи свет				
	60(30%)	170(85%)	185(92,5%)	
б) да се не разболимо	140(70%)	30(15%)	15(7,5%)	600(100%)
5. Ко су највећи загађивачи? а) људи				
	45(22,5%)	90(45%)	105(52,5%)	
б) фабрике	50(25%)	10(5%)	5(2,5%)	
в) аутомобили	100(50%)	25(12,5%)	10(5%)	600(100%)
г) нуклеарке	5(2,5%)	75(37,5%)	80(40%)	
				Укупно
	200(100%)	200(100%)	200(100%)	600(100%)

Еколошко знање представља важан елемент еколошке свести. Постојање еколошких знања омогућава схватање еколошке ситуације и предузимање мера за отклањање неповољног тока. „Поседовањем еколошких знања људи могу изградити и еколошки начин мишљења, који омогућује да се другачије односе према природи“ (Тодоровић, 2002: 43). Из ове табеле видимо какво је еколошко знање. На питање: зашто треба чувати земљу? Имамо одговор, да се не би загадила храна, вода, ваздух и земља; код ученика основне школе 25%, код ученика средње школе 45,5% и код студената 57,5%. Да замља буде лепа; код ученика основне школе 10%, код ученика средње школе 2,5%, а код студената немамо ни један проценат. Да остане чиста и за будуће генерације; код ученика основне школе тај проценат износи 42,5%, од ученика средње школе 32,5%, а код студената 37,5%. Највећи проценат је заступљен код ученика основне школе што показује да они размишљају и о будућим генерацијама, да и њима треба да оставимо чисту земљу, воду и ваздух. Да будемо здрави; код ученика основне школе имамо највећи проценат 22,5%, док код ученика средње школе 20% и код студената тај проценат је најмањи и износи 5%. Ученици основне школе показују већу забринутост за своје здравље, од осталих испитаника. Код питања, зашто треба чувати животиње, одговори су различити: због исхране; код ученика основне школе имамо 45%, код ученика средње школе 42,5% и код студената 40%, што је овом одговору дат велики проценат. Због улепшавања природе; проценат је најмањи и он износи код ученика основне школе 7,5%, код ученика средње школе 10%, а код студената 5%. Због одржавања равнотеже у природи; проценат је највећи, и он износи код ученика основне школе 47,5%, код ученика средње школе, такође, 47,5% а код студената 55%.

Код питања, зашто треба чувати воду, ученици основне школе дали су највећи проценат одговору, да имамо чисту воду 65%, ученици средње школе 45% а студенти 37,5%, док су они највећи проценат 62,5% дали одговору да је она извор живота, ученици средње школе 55% а ученици основне школе 35%. Зашто не треба загађивати ваздух, одговоре су различито оцењивали. Највећу забринутост за своје здравље показују најмлађи, ученици основне школе, па су одговору, да се не разболимо дали 70% своје мишљење, ученици средње школе 15%, а студенти 7,5%. Како би дисао сав живи свет: највећи проценат код старијих испитаника је заступљен и он износи: код студената 92,5%, код ученика средње школе 85%, док код ученика основне школе износи троструко мањи 30%. Да су највећи загађивачи животне средине људи, имамо код студената 52,5%, код ученика средње школе 45%, док су ученици основне школе највећи проценат дали аутомобилима 50%, а човеку 22,5%. Фабрике загађују животну средину код ученика основне школе 25%, код ученика средње школе 5%, а код студената 2,5%. Ученици средње школе и студенти су свеснији да мало фабрика ради у нашој земљи, па тако и нема великог загађења из фабрика, али да и оне загађују животну средину потврђују и ови заступљени проценти. Такође, ученици средње школе (12,5%) и студенти (5%) мали проценат дали су загађењу животне средине од аутомобила. Велики проценат од старијих генерација заступљен је код загађења из нуклеарних електрана 37,5% код ученика средње школе и 40% код студената. Ученици основне школе дали су мали проценат (2,5%) овом загађењу, највероватије због тога што они својим планом и програмом не изучавају нуклеарна загађења. Док ученици средње школе имају предмет *Социологија* која садржи област *Екологија и друштво* и ту проучавају сва загађења која могу да се догоде. Нуклеарна загађења су најопаснија што је потврдила и катастрофа (1986) у Чернобилу, катастрофа (2011) у Јапану и НАТО бомбардовање Савезне Републике Југославије (1999) због чега од последица осиромашеног уранијума, данас људи масовно умиру у нашој земљи од малигних болести.¹

Табела 3. Вредновање еколошке ситуације

Питања	Одговори	Од 3. до 8. раз. о.ш.	Од 1. до 4. раз. ср. ш.	1, 2, 3. и 4. год. Фак.	Укупно
1. Каква је животна средина у твојем крају?	а) чиста б) прљава в) загађена	50(25%) 125(62,5%) 25(12,5%)	70(35%) 45(22,5%) 85(42,5%)	40(20%) 35(17,5) 125(62,5%)	600(100%)
2. Зашто треба да је чиста?	а) да је лепа б) да будемо здрави в) да не умиру животиње и људи	90(45%) 60(30%) 50(25%)	80(40%) 65(32,5%) 65(32,5%)	50(25%) 80(40%) 70(35%)	600(100%)

¹ У Републици Србији годишње се јавља 3585 нових случајева карцинома плућа (37% тумора свих локација) у мушкој популацији и 530 ових тумора у женској популацији (5,4% тумора свих локација), што укупно чини 4115 случајева рака годишње на десет милиона становника. Види, РАК, Часопис друштва Србије за борбу против рака, март, Београд, 2004., број 51., стр. 2.

3. Која је а) да не буде Твоја порука више рата човечанству? б) да се људи воле	85(42,5%)	90(45%)	75(32,5%)	
в) да сви људи раде	40(20%)	15(7,5%)	25(12,5%)	
г) да нико није гладан	30(15%)	35(17,5%)	45(22,5%)	600(100%)
д) да мама и тата чувају своју децу	15(7,5%)	25(12,5%)	30(15%)	
	30(15%)	35(17,5%)	25(12,5%)	
Укупно	200(100%)	200(100%)	200(100%)	600(100%)

Вредновање еколошке ситуације је друга компонента еколошке свести која је веома битна јер човек у принципу ништа не предузима без разумевања ситуације у којој се налази. Ако понекад није у стању да схвати и повеже односе према природи, да их мисаоно уобличи, да у потпуности овлада њима, он је и свестан те своје немоћи. То процењивање и поступање према доживљавању еколошке ситуације саставни су део свакодневног живота. Да би човек могао да делује у неком правцу и да адекватно и перманентно реагује на одређене појаве па и понашања, мора да своја искуства предодреди изграђивању, формирању и неговању друштвених активности у борби са природом, уз природу и за природу. Еколошка ситуација која представља реалну слику квалитета животне средине, степен њене деградације и ставове друштва у вези са заштитом те средине захтева будно праћење свакодневног дешавања у животној средини како не би дошло до загађења животне средине. Ако се еколошка свест формира од малена код деце она ће моћи и да вреднују стање у животној средини и знаће од каквог је значаја за њих здрава животна средина. На питање, каква је животна средина у твом крају?, ученици основне школе су одговорили чиста 25%, средњошколци 35% а студенти 20%. Да је животна средина прљава; ученици основне школе одговорили су 62,5%, средње школе 22,5% а студенти 17,5%. Да је животна средина загађена; највећи проценат 62,5% дали су студенти и ученици средње школе 42,5%, док су ученици основне школе одговорили 12,5%. Вероватно им је појам „загађена“ непознат, па је због тога велики проценат ученика одговорио да је животна средина прљава.

Код питања, која је твоја порука човечанству, дати су интересантни одговори. Да не буде више рата; ученици основне школе одговорили су са 42,5%, средње школе 45% а студенти 32,5%. Рат је нешто најпрљавије и најглупље што се може догодити човечанству. У овом времену када сматрамо да је друштво у свом развоју достигло врхунац, када треба да преовлађује етика и морал дешавају се најпрљавији и најкрвавији ратови у историји друштва, ратови који остављају тако страшне последице да ће их осећати и будућа поколења све док траје живота на планети Земљи. Употреба нуклеарних бомби, са различитим нуклеарним пуњењем може да доведе до уништења цивилизације да не постоји ни сведока да смо икада

постојали на овој земљи. Како би се избегао рат, деца поручују да се људи воле 20% ученици основне школе, 7,5% и студенти 12,5%. Да је рад бољи од рата 15% ученика основне школе поручује, 17,5% ученици средње школе и студенти 22,5%. Да нико на овој земљи не буде гладан; одговорило је 7,5% ученика основне школе, 12,5% ученика средње школе и 15% студената. Како се деца широм света у великом броју злостављају, остављају по контејнерима и свирепо убијају, испитаници шаљу поруку човечанству; да мама и тата чувају своју децу 15% ученици основне школе, 17,5% ученици средње школе и 12,5% студената. Дете је нежно и нејако биће које када дође на свет треба га волети и заштитити, а и Устав Србије и сви уставни свети гарантују право на живот сваком детету. „Нико нема права да одузме детету живот“ (Устав Савезне Републике Југославије и Устав Републике Србије, 1992: 92) то је његово право по рођењу. Чак и плод у утроби мајке после три месеца живота има право на живот и нико нема право да прекине трудноћу и одузме плоду живот, сем у случају када је живот мајке толико угрожен да јој прети смртна опасност. У сваком другом случају прекид трудноће после три месеца сматра се криминалним делом и подлеже санкцијама.

Табела 4. Еколошко понашање

Питања	Одговори	Од 3. до 8. раз. о.ш.	Од 1. до 4. раз. ср.ш.	1, 2, 3. и 4. год. фак.	Укупно
1. Да ли бацаш смеће ван канте за ђубре?	а) понекад	15(7,5%)	5(2,5%)	0(0%)	600(100%)
	б) никада	185(92,5%)	195(97,5%)	200(100%)	
2. Штедиш ли енергију, тако што гасиш непотребну сијалицу?	а) понекад	10(5%)	0(0%)	0(0%)	600(100%)
	б) увек	90(95%)	200(100%)	200(100%)	
3. Садиш ли дрвеће?	а) понекад	185(92,5%)	180(90%)	190(95%)	600(100%)
	б) стално	15(7,5%)	20(10%)	10(5%)	
4. Чуваш ли животиње?	а) да	60(30%)	25(12,5%)	5(2,5%)	600(100%)
	б) не	140(70%)	175(87,5%)	195(97,5%)	
5. Храниш ли птице?	а) да	195(97,5%)	190(95%)	185(92,5%)	600(100%)
	б) не	5(2,5%)	10(5%)	15(7,5%)	
6. Да ли твоји родитељи прскају воће и поврће опасним отровима (пестицидима)?	а) да	80(40%)	85(42,5%)	70(35%)	600(100%)
	б) не	120(60%)	115(57,5%)	130(65%)	

7. Да ли пушташ а) да кућне љубимце да загађују паркове	б) не	10(5%)	5(2,5%)	0(0%)	600(100%)
вршећи нужду?		190(90%)	195(97,5%)	200(100%)	
8. Шта си урадио како би заштитио своју средину?	а) сакупљам бачене отпатке	165(82,5%)	195(97,5%)	200(100%)	600(100%)
	б) говорим мами и тати да се воле	35(7,5%)	5(2,5%)	0(0%)	
Укупно		200(100%)	200(100%)	200(100%)	600(100%)

Еколошко понашање је трећа компонета еколошке свести која је и најважнија. Човек може да поседује еколошко знање, да одлично вреднује еколошку ситуацију а да се ипак не еколошки понаша из било ког разлога. Разлози могу бити различити: политички, економски, лични итд., нарочито када се ради о опасним материјама (хемијским и радиоактивним). Изграђивање друштвено пожељног еколошког понашања неопходно је због тога што велики број људи усваја у свакодневном понашању и деловању затечена понашања, која нису увек адекватна еколошким ситуацијама. Савремена еколошка ситуација тражи непосредну активност свих субјеката у решавању насталих еколошких проблема. Еколошки проблеми не захтевају само одређена сазнања појединаца и група, већ и конкретну друштвену и индивидуалну акцију која има за циљ решавање одређених еколошких загађења. На питање, да ли бацаш смеће ван канте за ђубре?, ученици основне школе су одговорили: понекад 7,5%, ученици средње школе 2,5%, док код студената тај одговор износи 0%; никада 92,5% ученика основне школе је одговорило, средње 97,5%, док код студената тај проценат износи 100%. Студенти су одговорни што се тиче бацања смећа ван канте за ђубре. Код питања штедиш ли енергију, тако што гасиш непотребну сијалицу, само ученици основне школе су одговорили понекад 5%, док су ученици средње школе и студенти одговорили да увек гасе непотребну сијалицу 100%. На питање, садиш ли дрвеће?, највећи проценат имамо код одговора понекад; код ученика основне школе имамо 92,5%, код ученика средње школе 90% а код студената 95%. Највероватније да студенти имају више обавеза на факултету тако да им мало време преостаје за друге акције. Ученици средње школе стално саде дрвеће 10%, ученици основне школе 7,5%, док код студената имамо 5%. Животиње чува 30% ученика основне школе, средње 12,5% а студенти 2,5%, док код питања, храниш ли птице?, ученици основне школе су одговорили са 97,5%, средњошколци 95%, а студенти 92,5%. Из овог истраживања видимо да су птице велики љубимци и деци и омладини.

Неконтролисана употреба пестицида у пољопривреди је све већа и тровања све учесталија. Истраживање показује да родитељи прскају воће и поврће опасним отровима; код ученика основне школе 40%, код ученика средње школе 42,5% и код студената 35%.² На питање да ли пушташ кућне љубимце да загађују паркове вршећи нужду?, имамо велики проценат код одговора не, преко 90%. Ученици основне школе 5% пуштају кућне љубимце у парку, ученици средње школе 2,5% док студенти не пуштају кућне љубимце у парку јер сматрају да се тако загађује животна средина, а паркови треба да буду чисти како би по њима шетала деца. Последње питање из овог истраживања је: шта си урадио како би заштитио своју средину? Сакупљам бачене отпатке; ученици основне школе су одговорили 82,5%, ученици средње школе 97,5%, а студенти 100%. Говорим мами и тати да се воле имамо 7,5% код ученика основне школе, док код ученика средње школе 2,5%. Деци у основној и средњој школи још увек је потребна родитељска љубав, тако да желе да се родитељи воле како би био мир у породици и топла атмосфера у којој би деца сазревала безбрижно без малтретирања и угњетавања.

У васпитно образовни процес у основној школи укључени су предмети: *Чувари природе, Природа и друштво, Познавање друштва* као изборни предмети образовања за заштиту животне средине. „Основни циљ је позитиван однос према животној средини, свест да је свако одговоран за стање у животној средини и мотивисан да се еколошки пожељно понаша. Значајно је да ученици кроз активности предмета 'Чувари природе' схвате да се све што се дешава у животној средини утиче на њих и да они могу да допринесу да се нарушавање природе смањи“ (Илић, Марковић, 2010: 122). У средњој школи ученици проучавајући предмет *Социологија* изучавају област *Друштво и екологија* где стичу знање за заштиту свог животног окружења. На појединим факултетима уведени су предмети: Социјална екологија, Заштита човекове животне средине, Еколошко васпитање, Екологија, где студенти стичу знање за заштиту човекове животне средине, како природне тако и друштвене. Загађење које се догоди у друштву теже је отклонити од загађења у природи. Оно доводи до штрајкова, револуција, и крвавих ратова који трајно загађују животну средину нарочито ако се употребљавају нуклеарне бомбе или муниција са нуклеарним пуњењем. Како би и једна и друга средина биле чисте нове науке могу да омогуће будућим стручњацима (васпитачима, учитељима, инжењерима итд.) квалитетан, хуман рад који ће имати резултате достојне човеку. Човек ће моћи квалитетно да живи (дише и ради) у чистој и здравој животној средини.

² „Пестицидима су нарочито изложени сељаци и фармери који долазе с њима у додир. М. Меселсен с Харвадског универзитета показао је да пестицид -2,4,5-Т- изазива побачаје код фармерских жена и деформације код новорођенчади. Пестицид који се продаје под именом паратхион, метхул паратхион, ТЕПП, азодрин и малатхион веома је отрован. Сматра се да је смртна доза за човека једна кап узета орално и једна кап на кожи. Симптоми тровања су дрхтање, грчеви у мишићима, грчеви тела и смрт. У пољопривреди га употребљавају ратари да би њиме таманили неке мољце што нападају воћке и винограде“, Види: (Супек, 1973: 145).

Литература

- Илић, Д. (2006). *Допринос социјалне екологије заштити човекове животне средине*. Врање: Учитељски факултет у Врању.
- Илић, Д. и М. Марковић. (2010). *Увод у еколошко васпитање*. Врање: Аурора.
- Марковић, Ж. Д. (1994). *Социјална екологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Мишковић, М. (1997). *Еколошка криза и еколошка свест омладине*. Шабац: Виша школа за образовање васпитача-Шабац – Еко центар Београд.
- Супек, Р. (1973). *Ова једина земља*. Загреб: Напријед.
- Тодоровић, Д. (2002). *Улога еколошке свести у заштити животне средине*. Зборник радова *Еколошка свест и еколошко образовање деце и омладине*, Шабац: Виша школа за образовање васпитача у Шапцу.
- Устав Савезне Републике Југославије и Устав Републике Србије. Члан 14. Живот човека је неприкосновен. Београд, 1992.

Dragica Ilić, Boris Ilić

MODERN EDUCATION AND ENVIRONMENTAL AWARENESS OF YOUTH IN THE FIELD OF HUMAN ENVIRONMENTAL PROTECTION

Summary: Modern education is equally available to everyone in the world. The development of electronics, computer and video technology enabled distance education.

Classes can be traced directly (whether the student is at home or in college), and when the instruction in a particular place. When the entire planet vulnerable and in danger of destruction , such as the new science: social ecology and environmental protection, ecological education, ecology of Earth, aiming to build environmental awareness and desirable environmental behavior in all people, in order to protect green planet with which it is likely that few people can go with her to another planet or in the universe, and all other living creatures is the misuse of science and technology so that the danger is in danger of destruction, if the human mind and humanizes his inventions start to use the benefit of man and not against him. A major role in protecting the environment, ecological awareness. How is it constructed of the youth in the region of Nis in the survey results are tabulated in this paper.

Key words: environmental awareness, environmental crisis, environmental ethic, environmental situation, the planet Earth, modern education, the environment, humanity, and natural resources